

200 jaar Koninkrijk. Gezamenlijk verleden. Gedeelde toekomst.

Alexander Pechtold

Geachte aanwezigen,

Allereerst,

Van harte gefeliciteerd

met 198 jaar

Koninkrijk der Nederlanden!

198 jaar inderdaad,

want historisch gezien

valt er best wat voor te zeggen

dat Nederland

pas sinds 21 september 1815

een Koninkrijk is.

Op die dag

legde Willem Frederik,

- oudste zoon van de laatste stadhouder Willem V -

in het Stadhuis van Brussel

de eed af.

Onder het toeziend oog

van de Staten-Generaal

en met goedkeuring

van de grote mogendheden

die Napoleon hadden verslagen.

Na de beroemde landing

van Willem Frederik

in Scheveningen in 1813,
was Nederland dus niet meteen
een Koninkrijk.

Integendeel
men was er nog helemaal niet uit
wat men wilde.

- Sommigen dachten aan een
op democratische beginselen
geschoeide republiek,
zoals de Bataafse republiek
van 1795.

- Anderen wilden het stadhouderschap
in ere herstellen.

- Nog weer anderen
konden zich wel vinden
in het koningschap,
dat ze al kenden
van Lodewijk Napoleon,
die in 1806
Koning van Holland werd.

Als je het zo bekijkt,
kunnen we dit jaar
ook 207 jaar Koninkrijk vieren.
Of voor de republikeinen onder u:

218 jaar Bataafse Republiek.

De geschiedenis
van de Caribische en Europese delen
van het Koninkrijk,
biedt daarnaast
nog een schat aan prachtige,
maar vaak
- al dan niet bewust –
vergeten jaartallen
om te herdenken.

Reden genoeg
om onze gedeelde geschiedenis
te blijven waarderen,
te blijven onderzoeken,
en open te blijven staan
voor nieuwe inzichten.

- 1634.

De verovering van de eilanden
op de Spanjaarden
door onze West-Indische Compagnie.

- Of 1954.

Het Statuut van het Koninkrijk.

- Of misschien wel

10-10-10.

De nieuwe verhoudingen
binnen het Koninkrijk?

En mag ik aan dit rijtje
mijn eigen stokpaardje toevoegen:
The First Salute
op 16 november 1776.

De eerste internationale erkenning
van de onafhankelijkheid
van de Verenigde Staten.
Door Sint Eustasius.
En daarmee indirect
door de Republiek.

Kunnen we nu al afspreken
dat we over 13 jaar
de 250^e verjaardag hiervan
uitgebreid vieren?
U bent het toch met me eens
dat The First Salute meer verdient
dan een voetnoot in de geschiedenis?

(NEDERLAND OVERZEE: HISTORIE)

Dames en heren,

het begin
van het Koninkrijk der Nederlanden
kunnen we al niet precies markeren.
Hoe complexer
is dat dan met de band
tussen de zes eilanden
en Nederland?

Onze gedeelde geschiedenis
kent kalme
en onstuimige perioden.
Zwarte,
witte
en grijze bladzijden,
Tijden van welvaart
én tegenspoed.
Aan beide kanten van de oceaan.

Een geschiedenis ook
van niet goed 'met',
maar ook niet goed 'zonder'
elkaar kunnen.

Die geschiedenis
kleurt onze herinneringen.

We kijken naar elkaars verleden,
maar zien we ook hetzelfde?

We praten veel met elkaar,
maar begrijpen elkaar vaak niet.

We projecteren onze vooroordelen,
zonder echt te luisteren.

Soms verbaas ik me
over hoe weinig
we van elkaar weten.

Ik krijg de indruk
dat we de eilanden bezoeken
zonder ze echt te leren kennen,
zonder ze echt te zien.

In mijn ministerstijd
nam ik T-shirts van de eilanden mee
voor mijn kinderen.

Die werden steeds nieuwsgieriger
waar al die mooie plaatjes
op hun buik
nou vandaan komen.

Door de jaren heen
heb ik ze er veel over verteld,
waardoor zij weten
dat Oranjestad
niet alleen een pretpark in Drenthe is,
maar ook de hoofdstad van Aruba
en Sint Eustasius.

Dit jaar heb ik ze
voor het eerst meegenomen.
En ik kan u zeggen:
het smaakte naar meer.

Het zou goed zijn
dat kinderen van die leeftijd
er niet naartoe hoeven,
maar de basisschool voldoende is
om die kennis op te doen.

Vroeg geleerd,
oud gedaan.
Want onbekend
maakt onbemind.

Dames en heren,

als we nu,

vanaf nul,

het Koninkrijk mochten vormgeven,

zou niemand meer verzinnen

wat nu de realiteit is:

een verzameling landen en eilanden,

gescheiden

- door duizenden kilometers water,

- door klimaat,

- cultuur

- en bevolkingsaard.

Eigenlijk is het onvoorstelbaar

dat we toch al eeuwen

bij elkaar zijn.

Ons gedeeld verleden,

onze overlappende culturen

en gedeelde symbolen

verbinden ons blijkbaar toch.

Dat zagen we

afgelopen week ook weer.

De mensen op de eilanden

omarmden de nieuwe Koning

en zijn vrouw

toch minstens zo hartelijk als hier.

(NEDERLAND-OVERZEE : NU)

Dames en heren,

niet alleen als vader,
maar ook als politicus
vind ik het mijn taak
begrip te kweken
tussen de mensen hier
en overzee.

Een gedeeld verleden,
solidariteit,
zijn waarden
die van minstens zo groot belang zijn
als economisch gewin.

Want ónze premier
doet alsof
alleen economisch belangen
ons bij elkaar brengen.
En houden.

Deze zomer
hield hij op de eilanden
nog een optimistisch verhaal.
Over wat we door samenwerking
kunnen bereiken.

Maar bij thuiskomst
konden de eilanden vertrekken
wanneer ze willen.

“Dan belt u even.
Dan regelen we dat.”
Zei de premier.

Stel dat hij dat
over Limburg had gezegd.
Dan was het huis terecht
te klein geweest.

Terwijl we
met die provincie
formeel minder lang verbonden zijn
dan met de Caribische eilanden.

Natuurlijk,
het is aan de Caribische delen
om te besluiten
of ze binnen het Koninkrijk blijven.

De stap
van autonomie
naar onafhankelijkheid
is aan de mensen zelf.

Staatsrechtelijk
mogen de opmerkingen
van de minister-president dan kloppen,
diplomatiek waren ze
zacht gezegd onhandig
en historisch gezien ongepast.

Als het om de eilanden gaat,
lijken er soms
maar twee keuzes te bestaan:
je bent cynicus
of je bent Antillen-vriend.

En hoewel ik van ze hou,
wil ik vooral pragmaticus zijn.

De afgelopen jaren
ben ik veel op de eilanden geweest.
Eerst als minister,
later als fractievoorzitter.

Als minister
kwam ik met moeilijke boodschappen.
Voor het bestuur
en voor de bevolking.

En om de bevolking,
de mensen mee te nemen
en te overtuigen,
ging ik veel,
rechtstreeks,
met ze in gesprek.

- In radioshow's
waar mensen konden bellen.

- Op straat.
In de wijken
waar een Nederlandse minister
geen alledaags bezoek is.

- Of vaak incognito
op plekken
ver weg van de toeristen,
waar ik de mensen
echt leerde kennen.

- En in een uitpuilende,
vijandige aula
van de Universiteit
waar ik met open vizier
de verbale strijd aanging.

Het ging in die tijd
over ingrijpende beslissingen,
die veel emoties opriepen
en stevige discussies.
Maar de open dialoog
heeft zeker bijgedragen
aan meer begrip.

We kunnen elkaar alleen vinden
als we moeite doen,
echt moeite,
om elkaar te leren verstaan.

Zorgvuldig taalgebruik
is daarbij van groot belang.

Ik herinner me
een moeizaam,
bestuurlijk overleg
over de nieuwe staatkundige verhoudingen.

Op een gegeven moment zei ik:
“We gaan pas verder praten
als het zin heeft.
Aan de keukentafel.”

Mijn tafelgenoten
waren gebruiskeerd.
Ik snapte niet goed waarom.

Maar wat zij hadden begrepen,
was:

“De minister gaat pas verder
als hij zin heeft.”

En dan ook nog
“aan de keukentafel”.
Een door mij gebruikte,
Hollandse uitdrukking,
die ook helemaal verkeerd viel,
omdat ze die niet kenden.

Dames en heren,

Op 10-10-10
hebben we een nieuwe stap gezet.
Om onze verhoudingen
verder vorm te geven.
Om uitdrukking te geven
aan waar we gezamenlijk
naartoe willen.

Die stap was onvermijdelijk.
Het land Nederlandse Antillen
werkte simpelweg niet.

Er was te weinig aandacht
voor de verschillen
tussen de eilanden.

De dubbele bestuurslagen.
maakten de relatie met Nederland stroef.

De zeven tandwielen
grepen niet meer in elkaar,
waardoor het geheel vastliep.

Resultaat:
afstand en wantrouwen.

10-10-10 was dus nodig.
De keuze
van Curacao en Sint Maarten
om een zelfstandige positie te kiezen,
was ook deels ingegeven
door het succes van Aruba.

Die laatste
heeft laten zien
dat een autonome positie
binnen het Koninkrijk
misschien moeilijk is,
maar niet onmogelijk.

Wat we vooral kunnen leren
van Aruba,
is dat succes langzaam komt.

Want kijk eens
wat daar
in een paar decennia gebeurd is.
Maar,
zeg ik,
wel in een paar decennia...

Betrouwbaar bestuur,
economische dynamiek
en investeringen in internationale relaties
zorgen voor stabiliteit
en vooruitgang.

Dat heeft tijd gekost.
En misschien is dát wel
de belangrijkste les:
dat we het Koninkrijk
tijd moeten gunnen.

Tijd.
Ruimte.
Vertrouwen.
De kans om
met kleine bevolkingsaantallen
- voldoende kritische massa op te bouwen
- macht en tegenmacht te organiseren
- en om rechtsstaat en goed bestuur
realiteit te maken
in plaats van geduldig papier.

Curaçao is ook
een goed voorbeeld.

Nog niet zo lang geleden,
- lapte een regering
het staatsrecht
aan zijn laars
- keek de koninkrijksregering
machteloos toe
- en kreeg het land
een waarschuwing
over de penibele,
financiële situatie.

Inmiddels is
via democratische weg
de route naar herstel
voorzichtig ingeslagen.

Curaçao is er nog lang niet,
maar op het eiland
heerst een mentaliteit van
“en nu bouwen”.
Of zoals D66 dat zou zeggen:
nu vooruit. 😊

Het derde land,
Sint Maarten,
heeft wat dat betreft
nog een uitdaging.

Het eiland is nog kleiner
dan de andere twee.
En daarmee kwetsbaarder.
Het moet nog
de nodige stappen zetten
naar betrouwbaar bestuur
en gezonde overheidsfinancien.
En ook dat heeft tijd nodig.

Maar dat betekent niet
dat we op onze lauweren
mogen rusten.

Het gaat niet vanzelf.

Maar dat het kan,
en dat het kan werken,
dat laten Aruba en Curaçao zien.

Zelfbestuur,
laten we daar eerlijk over zijn,
hebben de eilanden
nog niet zo lang.

In het fort in Willemstad
hangen portretten
van de gouverneurs.
De ene oer-Hollandse naam
na de andere.

Pas de laatste namen
klinken enigszins exotisch.
Klinken enigszins lokaal.

Een mooie,
maar ook pijnlijke illustratie
dat zelfbestuur tijd nodig heeft.

(NEDERLAND – OVERZEE: TOEKOMST)

Dames en heren,

Niet op onze lauweren rusten.

Dat moet ook de inzet zijn
voor de evaluatie in 2015.

De autonomie

van Curaçao en Sint Maarten

staat daar wat mij betreft

niet ter discussie.

Wel de gekozen structuur en regelingen.

Werkt het

zoals we bedacht hadden?

En zo niet,

moeten we dan misschien

andere vormen kiezen

voor de verhoudingen

tussen koninkrijk en landen?

Als laatste redmiddel

kan natuurlijk

de Koninkrijksregering ingrijpen.

In de praktijk wordt dat beleefd

als ingrijpen van Nederland.

En dat snap ik.

Dat is kwetsbaar.

Het roept meteen herinneringen op
aan koloniale tijden.

Europa kan hier
uitkomst bieden.
De discussie over
de verhouding
tussen de Europese Unie
en de eilanden
is nog altijd relevant.

Het is goed
dat het kabinet onderzoekt
welke voordelen
Europa kan bieden
voor de Cariben.

Bijvoorbeeld als land,
als gebiedsdeel over zee
of als ultra perifere regio.

Meer Europa in de Cariben,
betekent dat de EU
de grondrechten bewaakt.
Discussies over goed bestuur
en financiële stabiliteit
kunnen dan zakelijk
en zonder historisch wantrouwen
worden gevoerd.

Ook cruciaal
bij die evaluatie
is de positie
van de BES-eilanden.

Het lijkt me niet goed
daarmee te wachten
tot 2015.

De situatie op die eilanden
is zorgelijk.

Weinig inkomsten,
kostbaar levensonderhoud
- met andere woorden
dure dagelijkse boodschappen -
en voorzieningen buiten de eilanden
zijn vaak onbetaalbaar.

Minister Plasterk is eerlijk.
Hij heeft nog geen oplossing
voor bijvoorbeeld
het betalen van dubbele in-
en uitvoerrechten.

Een gevolg
van de afschaffing
van het land
Nederlandse Antillen.

Dat antwoord is onbevredigend.

Ook in Europa

kennen we dat probleem.

Ik was twee weken geleden
in IJsland.

Ook daar betaalden ze
dubbele invoerrechten per product.

Ook daar wordt gezocht
naar een oplossing.

Als het daar kan,
dan moet het ook
voor de Nederlandse gemeenten overzee kunnen.

We moeten ons steeds realiseren,
dat kleine eilanden
op zo'n afstand,
maatwerk nodig hebben.

De omstandigheden
zijn niet gelijk.
En zullen dat ook nooit worden.

Dat lijkt
bij het kabinet-Rutte
nog niet te zijn doorgedrongen.

Minister Schippers wilde
overal hetzelfde basiszorgpakket,
terwijl de omstandigheden
en voorzieningen
zo verschillend zijn.

Aan minister Plasterk de taak
een cultuurverandering
in zijn eigen kabinet
te bewerkstelligen.

Wie Bonaire,
Sint Eusatius
en Saba
recht wil doen,
heeft oog voor de verschillen.

Voor alle eilanden geldt
dat geld verdienen
een voorwaarde is
voor een stabiele toekomst.

Dat weet ú,
ook het bedrijfsleven hier,
als geen ander.
Want daarom bent u hier.

Economische ontwikkeling
betekent werkgelegenheid.

Goed onderwijs en werk
zijn de beste garanties
voor een welvarende toekomst.
Voor iedereen.

Daar kunnen we
- en moeten we -
samen stappen zetten.

Als minister bezocht ik
telkens als ik op de eilanden was
het weeshuis
van de *I can foundation*.

Directeur Cassandra Gibbs
leidde me rond
en praatte me bij.

Mijn eigen toetssteen.

Voor mij was
het wel en wee
van die kinderen
een graadmeter;
van meer belang
dan alle voortgangsrapporten
waar wij als bestuurders
elkaar trots mee om oren sloegen.

Economische ontwikkeling
geeft welvaart voor iedereen.

Laten we inzetten
op verantwoord toerisme.

De prachtige natuur
boven en onder water
biedt een meer duurzame toekomst
dan lekkende
en troep uitstotende raffinaderijen.

De eilanden
zijn dan misschien in klinkende munt
niet het rijkste deel
van ons Koninkrijk,
maar wel in rijkdom van flora,
fauna,
zon
en water.

Zo is onlangs nog berekend,
dat de ecologische waarde
van Bonaire
meer dan 100 miljoen dollar
per jaar is.

Aruba
is binnen het Koninkrijk
het land met het hoogste percentage
duurzame energie.

De proeftuin van TNO
op Aruba
kan een voorbeeld zijn
voor de andere eilanden
En daarmee
voor heel Latijns Amerika.

Die groeiemarkten
in Latijns Amerika
staan al op ons vizier.

Ook de Koning
laat er geen gras over groeien.
Hij bezocht deze landen al
met in zijn kielzog
de premiers van Aruba,
Curacao
en Sint Maarten.

En het mes snijdt
aan twee kanten.
Want het kan natuurlijk
ook andersom.

De eilanden
kunnen een brugfunctie vervullen
voor Zuid-Amerikaanse bedrijven
die naar Nederland willen komen.

Als minister zei ik al:
Laten we ons realiseren
dat deze eilanden
de stepping stones zijn
op de stoep
van Noord-,
Midden-
en Zuid-Amerika.

(SLOT)

Dames en heren,

Ik zie dat de eilanden
bruisen van energie
en optimisme.
En dat de veerkracht groot is.

Het mooie is
dat veel goede ideeën
en initiatieven
van de eilanden zelf komen.

Dat werkt.

En dat vraagt vertrouwen.
En geduld.
Want niet alles
zal in een keer goed gaan.
En dat hoeft ook niet.

Als we vertrouwen
én tijd geven,
ben ik er van overtuigd
dat mooie resultaten volgen.

Uiteindelijk
is dat de manier
waarop we samen
het beste
uit onze relatie kunnen halen.

We blijven met elkaar in gesprek.
Ik beschouw
de staatskundige veranderingen
niet als een fait accompli.

Zoals ik u zei,
ik ben een pragmaticus.

Mocht de evaluatie uitwijzen
dat er problemen zijn
die tot onwenselijke situaties
op de eilanden leiden,
dan moeten die worden opgelost.

Dat ga ik niet uit de weg.

Dan kunnen we verder praten.
Juist omdat het zin heeft.
En desnoods aan de keukentafel!

Dank u wel.